

Siergiej Kowalow

Komedia Judyty

Sztuka w dwóch aktach

Przekład z języka białoruskiego Małgorzata Buchalik

Osoby:

Judyta – młoda Żydówka z Betulii, Kobieta, Ona

Holofernes – wódz asyryjski, Mężczyzna, On

Prawda jest jak dupa – każdy ma swoją.

mądrość ludowa

Akt pierwszy

Scena pierwsza

Na stoliku pośrodku sceny stoi gipsowa Głowa. Przy stoliku siedzi Mężczyzna i ponuro wpatruje się w Głowę. W kącie sceny leży stos zakurzonych książek, obrazów i płyt winylowych. Oparta o stos śpi Kobieta.

Mężczyzna (*przenosi spojrzenie na widzów*) Witam! Jednak przyszliście? Zresztą wcale się wam nie dziwię: to ciekawe obejrzeć komedię, w której głównemu bohaterowi ścinają głowę. Bardzo zabawne. Głowę ścinają mnie – asyryjskiemu wodzowi Holofernesowi. Znana historia. Pewnie widzieliście ją na grawiurach Skaryny, na obrazach Botticellego, Rembrandta, Klimta i innych malarzy. Czytaliście utwory Martina Opitza, Thomasa Moore’a, Jeana Giraudoux i oczywiście dzieła licznych grafomanów, których nazwisk nie chcę tutaj wymieniać. Często myślą moją historię z historią Jana Chrzciciela, któremu również ścięto głowę. Nie wiem, jak można pomylić barbarzyńskiego poganina z chrześcijańskim świętym? Może przez to, że i jego, i mojej śmierci winne są kobiety? Jego – Herodiada i Salome, a mojej – sami wiecie kto.

Kobieta, która spała oparta o stos, nagle budzi się i rozgląda wokół.

Kobieta Jaki dziś mamy dzień?

Mężczyzna 14 lipca 2016 roku. (*Precyzuje*) Po Chrystusie.

Kobieta Możesz podać normalną datę?

Mężczyzna Trzeba się przyzwyczajać do współczesnego kalendarza, Judyto. 8 dzień miesiąca tamuz 5777 roku od stworzenia świata, jeśli koniecznie chcesz wiedzieć.

Kobieta Chcę wiedzieć, ile zostało do końca świata. Jak długo jeszcze musimy się tu męczyć razem.

Mężczyzna Dlaczego uważasz, że to jakaś męczarnia? Ja na przykład lubię twoje towarzystwo. Mamy książki, obrazy, płyty winylowe. Bądź tak miła i puść oratorium Vivaldiego o mojej tragicznej śmierci, kochanie.

Kobieta Znowu?

Mężczyzna Przecież wiesz, że to moja ulubiona płyta.

Kobieta niechętnie wstaje, znajduje pośród książek i płyt tę właściwą i włącza adapter. Słysząc arię Vagausa z oratorium Antonio Vivaldiego „Judyta triumfująca”.

Mężczyzna (*do widzów*) Najpierw gniewałem się na nią za moją haniebną śmierć. Ale po paru tysiącach lat *tutaj* dałem spokój. W końcu to przecież ona, Judyta, dała mi nieśmiertelność. Kto dziś pamięta imiona asyryjskich wodzów, którzy żyli przede mną i po mnie, kto pamięta imiona naszych królów i nawet naszych bogów? A imię Holofernesa, zdradziecko zamordowanego przez Żydówkę Judytę, zna każdy kulturalny człowiek. (*Wpatruje się w twarze widzów*) Mam nadzieję, że rozmawiam tu z kulturalnymi ludźmi?

Kobieta (*do Mężczyzny*) Co będziemy dziś robić?

Mężczyzna Poczytaj mi na głos jakąś powieść.

Kobieta Mam już dosyć czytania. Wszystkie powieści mają tę samą fabułę i znasz ją już na pamięć.

Mężczyzna Możemy wyobrazić sobie, że zwiedzamy galerię malarstwa. Rozwiesz obrazki...

Kobieta Nie. Na wszystkich obrazach są namalowane te same postacie.

Mężczyzna No to posłuchamy muzyki.

Kobieta zdecydowanie wyłącza adapter.

Mężczyzna (*nieśmiało*) Nie chcesz „Judyty triumfującej” Vivaldiego, to może „La Giuditta” Scarlattiego.

Kobieta zasłania uszy dłońmi.

Mężczyzna No dobrze, to możemy po prostu pomilczeć.

Kobieta (*opuszcza ręce*) Mam już dosyć milczenia... Jaki dzisiaj jest dzień?

Mężczyzna Mówiłem ci już.

Kobieta A ile zostało do końca świata? Do Sądu Ostatecznego?

Mężczyzna (*ponuro*) Nie wiemy, Judyto, jaki wyrok zapadnie. I jaki Bóg będzie nas sądził: twój, mój czy może ich? A *tutaj* mamy książki, obrazy i płyty winylowe. I mamy siebie.

Kobieta Nie mogę już dłużej czekać. Chodź, spróbujemy jeszcze raz, Holofernesie.

Mężczyzna Co spróbujemy?

Kobieta Znaleźć wyjście. Zrozumieć, dlaczego tu jesteśmy, dlaczego razem.

Mężczyzna Barbarzyński poganin i prawowierna Żydówka... Nie ma sensu, kochanie. Znowu się pogubimy i będziesz płakała.

Kobieta Proszę, ostatni raz. Od samego początku.

Mężczyzna (*wzdycha*) Znowu ostatni?... No dobrze... Zaczynaj.

Kobieta Nie, zacznij ty. Szczerze. Powiedz, dlaczego ty, Medyczyk, przyprowadziłeś wojska asyryjskie pod mury mojego miasta?

Mężczyzna (*do widzów*) Zapomniałem szanownych państwa uprzedzić. Słowo „komedia” na afiszu teatralnym wcale nie oznacza, że czeka was zabawne przedstawienie. W czasach Szekspira, którego uważam za wzór do naśladowania, komedią nazywano każdą sztukę ze szczęśliwym zakończeniem. Na przykład „Komedie o ofierze Abrahama”, „Komedie o bezpłodności świętej Anny”, „Komedie o męce Chrystusa”. Chociaż mam pewne wątpliwości. Abraham nie złożył syna w ofierze, Anna w końcu zaszła w ciążę, a Chrystus zmartwychwstał. Czym mogę się pochwalić wobec takich sukcesów?

Scena druga

On i Ona opowiadają historię, która wydarzyła się przed niemal trzema tysiącami lat. Może robią to w swojej wyobraźni Mężczyzna i Kobieta, może Holofernes i Judyta, a może po prostu aktorzy-narratorzy. Dekoracje mogą być jak w namiocie Holofernesa. Na pewno przyda się stolik, dzban z winem i dwa kielichy.

On (uroczyście) W osiemnastym roku swojego panowania król asyryjski Nabuchodonozor ogłosił się bogiem na ziemi. I wezwał do siebie wodza Holofernesa, który pochodził z Medyczyków, i kazał mu poprowadzić wojska asyryjskie przeciw ludom, które nie ukorzyły się przed nim i nie uznały jego boskości.

Ona Co za bezczelność! Jeszcze wczoraj pił, ucztował i uprawiał rozpustę, a dzisiaj został bogiem. (Sceptycznie) Typowy mężczyzna.

On I wziął Holofernes sto dwadzieścia tysięcy pieszych wojów i dwadzieścia tysięcy konnych i powiodł ich na Sydon i na Sur, na Askalon i na Gazę, na Moab i na Samarię. A podbiwszy te krainy, zmusił ich mieszkańców, żeby wyrzekli się swoich dawnych bogów i odtąd czcili Nabuchodonozora.

Ona I tylko malutka Judea godnie stawiała czoła asyryjskiej armii. Jedynej drogi przez góry do Jerozolimy strzegła twierdza Betulia i jej obrońcy przysięgli, że raczej zginą, niż przepuszczą wroga w głąb kraju.

On (wzrusza ramionami) Wojska Holofernesa były dwadzieścia razy liczniejsze od załogi Betulii.

Ona Ale obok mężów na murach stanęły też kobiety. Zamierzały ciskać w najeźdźców kamieniami, lać na ich głowy płonąca smołę, a największą odwagą wykazywała się wdowa Judyta, która swoim przykładem dawała siłę innym.

On Ale Holofernes nie zamierzał zdobywać Betulii szturmem i tracić pod jej murami swoich najlepszych żołnierzy. (Siada przy stoliku i nalewa sobie wina). Nie uwierzycie – jedyne źródło, z którego mieszkańcy miasta brali wodę, było poza murami twierdzy. Holofernes rozbił obóz przy źródle i zaczął czekać, aż obrońcom skończą się zapasy wody i sami zdadzą się na łaskę zwycięzców. (Bierze łyk wina).

Ona Po tygodniu skończyła się woda w miejskich cysternach. Ludzie tracili siły i prosili starszyznę, żeby poddała miasto Asyryjczykom. Mówili: „Lepiej niech nas zabiją, a nasze dzieci wezmą do niewoli, niżbyśmy mieli patrzeć, jak dzieci na naszych

oczach konają z pragnienia”.

On Logiczne. Tyle że Holofernes nie zamierzał okazywać im litości.

Ona I członkowie starszyny przyszedli do wdowy Judyty, które słynęła z mądrości i bogoboju i do której jako jedynej przemawiał Bóg, i zapytali: „Co mamy robić?”

On (*sceptycznie*) Starszyna miasta przysłała po radę do kobiety? To już nie miała do kogo?

Ona Ale Bóg rozmawiał właśnie z nią! Z nikim innym w całym mieście!

On (*sceptycznie*) Ktoś słyszał te rozmowy?

Ona (*ignoruje pytanie*) „Siostrze, w tobie jedyna nasza nadzieja – powiedzieli starsi do Judyty. – Módl się do Boga: może uczyni cud i wyratuje nas z tego nieszczęścia. Inaczej będziemy musieli poddać miasto Asyryjczykom”. I Judyta modliła się do Boga, a potem odpowiedziała starszyźnie: „Tak, wydarzył się cud. Nie poddawajcie miasta przez cztery dni, a piątego dnia armia Holofernesa zostanie rozbita. Nic więcej nie mogę wam na razie powiedzieć”. Uradowani starsi odeszli, a Judyta włożyła swoje najlepsze szaty, najpiękniejsze kolczyki, pierścienie i bransoletki, namaściła się wonnymi olejkami i w towarzystwie służącej ruszyła do asyryjskiego obozu.

On Wystrojona jak choinka w Boże Narodzenie... I po co jej była ta służąca? Nie pamiętam żadnej służącej.

Ona Nieważne. Służąca to służąca. Judyta nie wtajemniczyła jej w swoje plany.

On To znaczy, że miała już *konkretne plany*? Jeszcze zanim przysłała do obozu Asyryjczyków?

Ona Nie, najpierw nie miała żadnych konkretnych planów. Miała tylko modlitwę, którą powtarzała całą drogę. (*Modli się*)

Panie Boże, panie mój

I panie moich przodków,

Wysłuchaj mojej modlitwy,

Modlitwy słabej kobiety,

I pomóż mi zwyciężyć Asyryjczyków!

Zebrały się ich tutaj tysiące tysięcy,

Przeciwko garstce twójemu ludu,

Opanowała ich pycha i bezgraniczna wiara

W moc żelaznych mieczy i włóczni.

Ale Twoją siłą nie jest liczba mieczy ani włóczni,

Ale sprawiedliwość i łaska,

Twoją siłą jest wierność i odwaga

Twoich synów i córek,

Którym dasz zwycięstwo:

Słabych nad silnymi,

Sprawiedliwych nad pysznymi!...

On (*niecierpliwie*) Słyszałaś, o co pytałem, córo Judei?

Ona (*wychodząc z modlitewnego transu*) O co pytałeś, panie?

On Powiedz, jak się nazywaś i dlaczego przyszedłaś w nocy do naszego obozu, i zakłóciłaś sen naczelnego wodza?

Ona Jestem Judyta, córka Merariego, syna Usa, syna Józefa, syna Uzzjela... I przyszedłam, żeby pomóc ci zdobyć Betulię.

On Jakże słaba kobieta mogłaby pomóc wodzowi dwustutysięcznej armii?

Ona A czy wiesz, mój panie, że Żydzi są narodem wybranym i że Bóg zawsze daje nam zwycięstwo nad każdym wrogiem?

On Tak, chodzą takie słuchy, ale niezbyt im wierzę.

Ona To szczerza prawda. Ale pod jednym warunkiem – że mój naród nie zgrzeszy przeciw Bogu. Niestety, zgrzeszył... Jestem prorokinią i wczoraj usłyszałam głos, że oto wyczerpała się cierpliwość Boga i że szykuje on zagładę Betulii i całej Judei. Bóg wyda mój naród na pastwę twojego wojska. W wyznaczonym czasie Bóg odbierze synom Judei siły i nie zdołają oni ani unieść miecza, ani cisnąć włóczni, ani napiąć cięciwy łuku. Wkroczysz tryumfalnie do Betulii, a potem do Jerozolimy, nie tracąc ani jednego żołnierza.

On I nie żal ci twoich rodaków, córo Judei?

Ona Wypełniam wolę mojego Boga.

On (*przygląda się Judycie i mimowolnie zaczyna podziwiać jej piękną twarz i gibką talię*) I nagle Holofernes zrozumiał, że bardzo podoba mu się ta kobieta i że gdyby spotkali się w innych okolicznościach... (*Zdecydowanie urywa tę myśl*). No dobrze... Judyto. Zaufam ci. Dadzą ci osobny namiot, dadzą ci najlepsze jedzenie i wino, żaden żołnierz nie ośmieli się cię skrzywdzić. Tylko... Dopóki twój Bóg nie da znaku, będziesz każdego dnia przychodziła do mojego namiotu, żeby mnie rozweselać. Widzisz, podczas oblężenia w obozie panuje straszna nuda. Umiesz tańczyć, Judyto?

Ona Nie, ale umiem śpiewać i opowiadać ciekawe historie.

On Dobrze więc, będziesz śpiewać i opowiadać.

Ona I nagle Judyta zrozumiała, że asyryjski wódz Holofernes nie jest wcale straszny, wręcz odwrotnie, to mężczyzna przystojny i szlachetny, i że gdyby nie był jej wrogiem, mogłaby... (*Zdecydowanie urywa tę myśl*). Trzy dni przychodziła Judyta do namiotu Holofernesa i śpiewała mu, i opowiadała rozmaite historie.

On A on polubił te spotkania i wcale się nie martwił, że żydowski Bóg wciąż nie dawał mu znaku do zdobycia Betulii.

Ona A czwartego dnia, kiedy Judyta szła do namiotu Holofernesa, poczuła, że jednak zakochała się jak ostatnia idiotka! I wpadła w wielką rozpacz i czuła straszliwy wstyd. Tam, w Betulii, jej bracia i siostry umierali z pragnienia. Jeżeli nie zdobędzie się wreszcie na odwagę, starszyzna podda Betulię. Zaczną się rzeź i gwałty, a potem asyryjskie wojsko uderzy na Jerozolimę...

On (*podchodzi i obejmuje ją*) Dobrze, że znowu cię widzę, Judyto! Kto by pomyślał, że te trzy dni okażą się takie szczęśliwe? A kolejne mogą być jeszcze szczęśliwsze. Rozkazałem wyprawić dzisiaj ucztę dla całego wojska. Na twoją cześć, Judyto. (*Chce ją objąć*). Jakaś ty piękna!

Ona (*wyzwala się z jego objęć*) Czy mało miałaś pięknych kochanek, Holofernesie? Medyjek, Asyryjek, Egipcjanek...

On Wiele, ale ich piękno było jak kosztowne szaty, które chętnie wkładasz, a potem chowasz do kufra i zapominasz o nich. Ty jesteś inna, Judyto. Kiedy po raz pierwszy weszłaś do mego namiotu, błyskawica przecięła niebo i w powietrzu zapachniało burzą. Przyciągasz mnie i zarazem odpychasz. Kryje się w tobie jakieś zagrożenie, jakaś tajemnica...

Ona A ciebie ekscytuje zagrożenie. Bawisz się mną jak kot myszą.

On Śpiewałaś dla mnie pieśni, opowiadałaś mi o swoim dzieciństwie i zamążpójściu, o swoich winnicach i o ogrodzie oliwnym, który tak kochasz. I moja dusza przylgnęła do twojej duszy...

Ona A ty opowiadałaś mi o swojej małej ojczyźnie, jak stałeś się zakładnikiem na dworze asyryjskim, o intrygach, o przewrotach, o wyprawach wojennych i o zwycięstwach, które przyniosły ci sławę... I moje ciało przylgnęło do twego ciała...

On Judyto, zbliżyliśmy się do granicy, za którą czeka na nas coś wielkiego. Ale z jakiegoś powodu boimy się ją przekroczyć. Nie mogę cię do tego zmusić. Ale, uwierz mi, nasze spotkanie było nieuniknione jak śmierć, to dar od bogów, to fatum.

(Nalewa im obojgu wina do kielichów). Kiedy tylko wykonam rozkaz Nabuchodonozora, zabiorę cię do Niniwy i zamieszkamy tam we wspianiałym pałacu.

Ona Nie, Holofernesie. Nie będę szczęśliwa bez moich winnic i drzew oliwnych, bez malutkiej Betulii i świętej Jerozolimy. Kiedy ich zabraknie, ja również umrę.

On Chcesz, nie zburzę Betulii ani Jerozolimy i daruję życie twoim rodakom?

Ona *(zdumiona)* Naprawdę?

On *(wzrusza ramionami)* Czemu by nie? *(Żartobliwie).* Może twój Bóg zmienił zdanie, nie zamierza już karać swojego ludu i dlatego milczy któryś dzień pod rząd?

Ona Ale jeżeli mój Bóg okaże litość, czy okaże ją również król Nabuchodonozor? *(Zakłopotana).* I co będzie z tobą, jeżeli wycofasz wojska i wrócisz do króla, nie zdobywszy Judei?

On Ale skąd pomysł, że wycofam wojska? Uczynię z Judeą to samo, co uczyniłem z Moabem: wkroczę do Betulii i do Jerozolimy, ale nie zburzę miast ani nie wymorduję ich mieszkańców. Po prostu ustanowię tam swoje garnizony i zmuszę mieszkańców, żeby czcili Nabuchodonozora jako boga. Król będzie zadowolony.

Ona *(w rozpaczy)* Ale to niemożliwe!

On *(nie słucha)* Wprawdzie moi żołnierze będą źli, bo po długim oblężeniu chcieliby się rozruszać i zdobyć jakieś łupy. Ale oddam im swoją cześć zdobyczy z miast, które zajęliśmy wcześniej.

Ona Nic nie rozumiesz, Holofernesie! Ani ja, ani mój naród nigdy nie wyrzekniemy się naszego Boga i nie uznamy za boga Nabuchodonozora!

On Ale dlaczego? Uratujecie życie, zachowacie swoje miasta i kraj! Nabuchodonozorowie przychodzą i odchodzą, nawet Imperium Asyryjskie nie trwa wiecznie. Myślisz, że dobrze się czuję z tym, że muszę nazywać Nabuchodonozora bogiem? Potraktujecie to jako tymczasową strategię, sprytny manewr!

Ona Nie da się manewrować przez tysiące lat. Gdyby mój naród choć raz wyrzekł się swojego Boga, dawno już znikłby jak strumień niktne w piaskach pustyni.

On Twój Bóg jest samolubny i okrutny, Judyto! Czy dobry Bóg wypędziłby swój naród wybrany, czy nakazałby słabej kobiecie iść do obozu wroga?

Ona Zostawmy tę teologię, bo zaraz się pokłócimy... Lepiej nalej nam wina.

On *(reflektuje się)* Masz rację. *(Nalewa wina do kielichów)*

Ona Powiedziałeś, że zbliżyliśmy się do granicy, za którą czeka na nas coś

wielkiego. Będziemy pili wino, będę ci śpiewała i może się wreszcie odważyć.

On Niechaj tak będzie!

On pije wino, ona zaczyna cicho śpiewać.

Ona (*śpiewa*)

Na moim łóżu szukałam w nocy tego, którego kocha moja dusza,

Szukałam go, ale nie znalazłam.

Wstanę więc i obiegnę miasto, ulice i place, będę szukać tego,

Którego kocha moja dusza. Szukałam go, ale go nie znalazłam.

Spotkali mnie stróże, którzy obchodzą miasto;

Czy widzieliście tego, którego kocha moja dusza?

Ledwo odeszłam nieco od nich, znalazłam tego, którego kocha moja dusza.

Uchwyciłam go i nie puszczę, aż go wprowadzę do domu mojej matki i do pokoju mojej rodzicielki...¹

Akt drugi

Scena trzecia

Na scenie naprzeciw siebie stoją w groźnych pozach Mężczyzna i Kobieta. Mężczyzna ma rozczochrane włosy i szaleństwo w oczach. Kobieta stoi z wyciągniętymi w górę rękami.

Na tylnym planie leży stos zakurzonych książek, obrazów i płyt winylowych, jeszcze większy niż poprzednio.

Mężczyzna Suka! Zabić śpiącego, urznąć mu głowę jak baranowi!

Kobieta A ty pies na baby! Od pierwszego spotkania się na mnie gapiłeś, myślałeś tylko o tym, jak mnie zaciągnąć do łóżka!

Mężczyzna Cały czas kłamałaś. Nie usłyszałem od ciebie ani słowa prawdy!

Kobieta A ty mi groziłeś i straszyleś, że wytniesz w pień cały mój naród!

Mężczyzna Sam sobie na to zasłużył, ten twój naród, skoro wychował taką wredotę jak ty! Hitler miał rację mówiąc, że charakter Judyty uosabia najgorsze cechy

---

¹ Fragment „Pieśni nad Pieśniami”, Biblia Warszawska

narodu żydowskiego!

Kobieta Cholerny antysemita!

Mężczyzna Samozwańcza syjonistka! I kto się przechwalał, że poświęca swój bohaterski czyn chwale Judei?

Kobieta Medyjski fagas! Zdradziłeś swój naród i jak ten szakal poleciałeś lizać łapy tygrysowi Asyrii.

Mężczyzna A tak, bo miałem głowę na karku i nie próbowałem zatrzymać lokomotywy dziejów, tylko wskoczyłem w biegu do pociągu i pojechałem w tę stronę, co trzeba!

Kobieta Przez takich jak ty konformistów cała historia poszła w złym kierunku i niedługo w ogóle się wykolei! Zapomniałeś, jaką rzeźnię urządziły twoje wojska w Sydonie i w Surze, w Askalonie i w Gazie?

Mężczyzna Nie, historia wykolei się przez takich jak ty! Zostałaś pierwszą na świecie terrorystką i wszyscy rewolucjoniści, faszyci i islamiści to twoi naśladowcy. Wypisują twoje imię na sztandarach!

Kobieta Nieprawda! Nie mordowałam niewinnych dzieci i kobiet, tylko zabiłam uzbrojonego wroga, żeby uratować kobiety i dzieci od śmierci.

Mężczyzna (*oburzony*) Uzbrojonego? Po tym, jak zaciągnęłaś tego uzbrojonego do łóżka i upiłaś winem do nieprzytomności?

Kobieta A niby co miałam robić: wyzwać cię na pojedynek? Użyłam takiej broni, jaką miałam, i to po to, żeby wypełnić wolę Boga!

Mężczyzna Jesteś pewna, że to był Bóg? Może jednak Szatan? A może w ogóle nie było żadnego Głosu Stamtąd, tylko twoje chore ambicje i urojenia?

Kobieta raptem nieruchomieje, a potem bezwładnie osuwa się na podłogę.

Mężczyzna (*pogardliwie*) Bóg jej rozkazał ratować ojczyznę... Joanna d'Arc się znalazła!

Kobieta nie odpowiada.

Mężczyzna (*nie może się uspokoić*) No i co nic nie mówisz? A może w ogóle nigdy cię nie było i Martin Luter miał rację, kiedy nazwał historię Judyty poetyckim wymysłem?

Kobieta płacze.

Mężczyzna No proszę, znowu łzy. I po co było rozdrapywać wszystko od początku? Mówiłem, czym to się skończy.

Kobieta (*podnosi oczy*) Tak, nie było żadnego Głosu. Skłamałam.

Mężczyzna (*nie rozumie*) O czym ty teraz mówisz?

Kobieta (*przez łzy*) Przyszli do mnie i powiedzieli: „Jesteś naszą ostatnią nadzieją. Pomódl się do Boga: może uczyni cud i wyratuje nas z nieszczęścia?” A Bóg milczał, już od dawna ze mną nie rozmawiał. A oni czekali. Umierali z pragnienia i głodu. No i nie wytrzymałam. Powiedziałam, że słyszałam Głos i że wydarzy się cud, i Bóg uratuje Judeę. I zrobiłam to, co zrobiłam.

Mężczyzna A to ci niespodzianka...

Kobieta Może dlatego jesteśmy teraz *tutaj*. Razem. Wybacz.

Mężczyzna (*polubownie*) Przecież mówiłem, że nie mam już żalu. Lubię być z tobą. Mamy książki, obrazy, płyty winylowe...

Kobieta (*przepraszająco*) Chcesz, poczytam ci na głos?

Mężczyzna Pewnie. Może wyszło coś nowego o nas?

Kobieta wybiera ze stosu niewielką książeczkę w kolorowej okładce, otwiera na chybił-trafił i czyta fragment.

Kobieta Nodar Djin, „Pięć kazań o marności”: „Przecież po to do niego poleciała: zawracać mu dupę na pożytek i chwałę ojczystego Petchaimu. Zawracała w tę i we w tę całą noc, dwie noce, a kiedy Holofernes skapcał, ciach – i ucieła mu łeb. Mała rzecz, a cieszy – taki łeb w koszyczku. Migiem wróciła z koszyczkiem do swojego Petchaimu i zażądała pochwały z wpisaniem do Biblii: przysłużyłam się, mówi, mojemu narodowi! A przecież nikt nie podglądał, jak się tam przysłużyła. I czy nie do dupy była ta przysługa!”

Mężczyzna Dość tego! Przestań!

Długa pauza.

Kobieta (*niepewnie*) Może by tak poczytać klasykę? Achmatową, Gumilowa?

Mężczyzna Klasykę wszyscy znają na pamięć. Uczą się jej w szkole. (*Do widzów*). Wiecie, kto to napisał? „Albowiem z natury zwierzęta, co chodzą po puszczy, znają swoje nory; i ptaki, co po niebie latają, znają swoje gniazda; i ryby, co pływają po morzu i po rzekach, czują swoje wiry; i pszczoły i inne takie bronią swoich uli – i także ludzie, gdzie się narodzili i gdzie ich w imię Boże wychowano, do tego miejsca wielką mają czułość”. To o niej... Franciszek Skaryna, przedmowa do Księgi Judyty (*Do Kobiety*) Lepiej puść jakąś muzykę, kochanie. „Judytę triumfującą”, oratorium Vivaldiego.

Kobieta (*uśmiecha się*) Znowu?

Mężczyzna (*zadowolony*) Przecież wiesz, że to moja ulubiona płyta.

Kobieta znajduje wśród płyt winylowych tę właściwą i włącza adapter. Słyszc arię Vagausa z oratorium Antonio Vivaldiego „Judyta triumfująca”.

Scena czwarta

Na scenie została tylko Ona; opowiada zakończenie historii Judyty.

Ona Kiedy rankiem piątego dnia Judyta wróciła do Betulii, zbiegli się wszyscy mieszkańcy miasta, bo nie myśleli już, że zobaczą ją żywą. Judyta wyciągnęła z torby głowę Holofernesa i powiedziała: „Wszzechmocny Bóg zabił go moją słabą ręką”. I nadziali głowę Holofernesa na włócznię, i odważnie ruszyli do obozu Asyryjczyków. A kiedy Asyryjczycy ujrzeli głowę swojego zabitego wodza, przerazili się i rzucili do ucieczki, a Judejczycy pędzili za nimi i zabijali ich na wszystkich drogach i na ścieżkach. I zginęło w owym dniu osiemdziesiąt tysięcy Asyryjczyków, a synowie Judei zdobyli wielkie łupy i świętowali zwycięstwo. I tyle, koniec historii. (*Chce zejść ze sceny.*)

Na scenę wkracza On.

On Zaczekaj, nie odchodź. Powinnaś opowiedzieć, co działo się dalej z Judytą, jak żyła i jak umarła.

Ona Po co?

On Tak jest przyjęte.

Ona Żyła sobie spokojnie i samotnie. Nikogo nie zaczepiała, nikogo więcej nie zabiła. Nie chciała wyjść za mąż, chociaż miała propozycje.

On A o liście kapłana Joakima opowiesz?

Ona Nie chcę.

On To ja opowiem. Bardzo pouczająca historia. Pewnego razu przysła do Judyty starszyzna miejska, i mówią: „Bądź błogosławiona, siostrze, wybranko Boga i dumo naszego miasta! Napisaliśmy list do najwyższego kapłana Joakima w Jerozolimie z prośbą, żeby cię uznał za świętą i włączył historię twojego bohaterskiego czynu do kanonicznych ksiąg Tanachu.

Ona Po co do niego pisali? Kto ich prosił?

On W dowód wdzięczności mieszkańców Betulii. To wielki zaszczyt dla miasta mieć świętego spośród swoich. Szczególnie dla tak małego miasteczka jak Betulia. Starszyzna była najwyraźniej przekonana, że zasłużyłaś sobie na ten tytuł. I wreszcie przysła odpowiedź z Jerozolimy. Specjalna komisja uczonych mężów rozważyła twoją sprawę i doszła do wniosku, że nie zasłużyłaś na miano świętej. (*Zagląda do listu Jakima*). Po pierwsze, musiałaś okłamać Asyryjczyków w kwestii zamiarów swoich i Boga. Po drugie, kusiłaś Holofernesa swoim wyglądem i robiłaś do niego słodkie oczy. Po trzecie, zostawałaś z nim sam na sam i nikt nie wie, co tam się działo między wami w namiocie. Po czwarte, jakby na to nie patrzeć, zabiłaś śpiącego... I tak dalej. Tak więc historii twojego bohaterskiego czynu nie włączą do ksiąg Tanachu, ale pozwolą Żydom czytać ją jako apokryf.

Ona Proszę, zostawcie mnie wszyscy, chcę tylko ciszy i spokoju!

On I zostawili cię w spokoju już na zawsze, prawda? Mieszkańcy miasta byli wdzięczni za ratunek, ale przestali przychodzić po rady i więcej nie prosili, żebyś przekazywała ich prośby Bogu. Ty również rzadko wychodziłaś z domu i tak w samotności dożyłaś 105 lat... Długie życie było karą czy nagrodą?

Ona Nie dręcz mnie, proszę!

On Tylko jedno chciałem ci jeszcze powiedzieć. Chcę, żebyś wiedziała... Dzień przed ową ostatnią nocą do Holofernesa przyszedł jego doradca i zażądał, żeby ukarać cię śmiercią jako szpiega. Asyryjscy wywiadowcy donieśli, że cała Betulia oczekuje na cud, obiecany przez wdowę Judytę. Po co mielibyśmy ryzykować? Ale Holofernes nie zgodził się i wygnał doradcę. Bo wierzył ci bezgranicznie, Judyto. I szczerze cię pokochał...

Ona (*cicho*) Wiem.

On wzrusza ramionami i odchodzi. Ona długo stoi nieruchomo i wpatruje się w dal. Stopniowo przed jej oczami pojawia się widzenie: może wspomnienie czegoś, co się kiedyś zdarzyło, a może marzenie o czymś, co nie zdarzyło się nigdy. Widzi samą siebie w namiocie Holofernesa, z jedynym mężczyzną, jakiego w życiu kochała. Szczęśliwa Judyta siedzi na łożu, radosny Holofernes leży z głową na jej kolanach.

Holofernes A więc spotkałem cię, moja wybranko.

Judyta I ja spotkałam ciebie, mój wybranku.

Holofernes I moja dusza przyłgnęła do twojej duszy.

Judyta A moje ciało przyłgnęło do twego ciała.

Holofernes Nasze spotkanie było nieuniknione jak śmierć...

Judyta Nasza miłość będzie długa jak życie...²

KURTYNA

---

² A może wcale nie miała widzenia, tylko po prostu usłyszała dobiegającą skądś z daleka pieśń:
Na moim łożu szukałam w nocy tego, którego kocha moja dusza,
Szukałam go, ale nie znalazłam.
Wstanę więc i obiegnę miasto, ulice i place, będę szukać tego,
Którego kocha moja dusza. Szukałam go, ale go nie znalazłam.